

crossing

oversteekplaats

i

queue

in de rij staan

Flexibel systeem rampenpictogrammen

Deze zomer werd in Stroom een dynamische set crisispictogrammen van Buro Derk Dumbar gepresenteerd op de tentoonstelling 'After Neurath: A Safe Place' - International System of Disaster Pictograms'. Overheden en hulporganisaties zijn in chaotische rampsituaties gebaat bij overzicht en heldere visuele communicatie, aldus Gert en Derk Dumbar. Samen kwamen zij op het idee voor de rampenpictogrammen. In Nederland wordt na een ongeluk, misdaad of een andere 'ramp op kleine schaal' het straatbeeld al gedomineerd door Dumbar design, namelijk de felle kleuren en schuine strepen van de voertuigen en uniformen van politie, ambulance en brandweer. De visuele

samenhang tussen deze instanties werd vanaf 1993 ontwikkeld aan de hand van de identiteit die Studio Dumbar voor de politie ontwierp. Bovendien stond Studio Dumbar garant voor enkele voorlopers van het huidige pictogrammenproject, namelijk twee borden die door het Ministerie van Landbouw en Veehouderij kunnen worden ingezet bij dierenepidemieën. Studio Dumbar wordt tegenwoordig geleid door Michel de Boer. Oprichter Gert Dumbar trok zich uit het bedrijf terug en wijdt zich sindsdien aan onderwijs en advieswerk. Ook Derk is niet meer verbonden aan Studio Dumbar. Vier jaar geleden richtte hij zijn eigen zaak op. Niet lang na de start van Buro Derk Dumbar ontstond

het idee voor de rampenpictogrammen. Vader en zoon Dumbar constateerden dat bij humanitaire rampen in ontwikkelingsgebieden de communicatie tussen slachtoffers en internationale hulporganisaties problematisch kon verlopen, met name door cultuurverschillen. Gert Dumbar besloot hierop om designstudenten in Den Haag, Parijs, Iowa City en Sjanghai de opdracht te geven om een universeel herkenbaar bewegwijzeringsstelsel te ontwikkelen voor een rampgebied. Buro Derk Dumbar ging verder met het idee en ontwikkelde een opzet voor een informatiesysteem op basis van bestaande pictogrammen en gestandaardiseerde kleuren en vormen. Vader en zoon Dumbar presenteerden hun

idee voor het eerst tijdens de designbiennale Utrecht Manifest. In de maanden daarna werkten Derk en ontwerper Rieme Gleijm het project verder uit. Gert Dumbar beperkte zich tot een adviserende rol. De presentatie van de verbeterde versie in Stroom was onderdeel van het expositie- en lezingenprogramma 'After Neurath'. Zowel het Utrecht Manifest als 'After Neurath', stelden de mogelijkheid van een universele beeldtaal ter discussie aan de hand van ISO TYPE, het baanbrekende pictogrammenstelsel van Gerd Arntz en Otto Neurath. Hoewel daar nog steeds gebruik van wordt gemaakt (bijvoorbeeld bij de symbolen voor dames- en herentoiletten) bestaat er scepsis over het systeem. Tijdens beide evene-

toxic air

giftige lucht

**not for
drinking**

**geen
drinkwater**

menten waren veel betrokken ontwerpers en theoretici het erover eens dat een universele beeldtaal uiteindelijk leidt tot miscommunicatie. Tijdgebondenheid en cultuurafhankelijkheid zijn daarbij doorslaggevend factoren. Derk Dumbar beaamt dat een universele beeldtaal onmogelijk is. Hij ziet zijn rampenpictogrammen meer als een dynamisch gegeven. "We hebben een norm neergezet, die in eerste instantie gebaseerd is op de Westerse beeldtaal", zegt hij. Gleijm vult aan: "Het is voortdurend de vraag: moeten de pictogrammen aangepast worden of moeten er meerdere versies van één soort zijn?" Een belangrijk middel om pictogrammen te evalueren is een internetenquête, opgezet door Gerda

Blees, studente communicatiekunde aan de Universiteit Utrecht en als stagiaire verbonden aan Buro Derk Dumbar. Ervaringsdeskundigen, medewerkers van Artsen Zonder Grenzen, experts in crisiscommunicatie verbonden aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en internationale studenten van het Koninklijk Instituut voor de Tropen droegen via dit webonderzoek bij aan verbetering van de pictogrammen. Blees: "Bewoners van landelijke gebieden in Afrika hebben vaak nog nooit pictogrammen gezien. Ze zullen niet herkennen dat een rood kruis een ziekenpost moet aangeven. Het blijkt wel dat ze deze tekens snel kunnen aanleren. Medewerkers van vluchtelingenkampen vertelden dat slachtoffers

binnen no time de logo's van hulporganisaties kennen, van het UNHCR tot het World Food Program." Derk Dumbar verrichtte ook historisch onderzoek. Prachtige vondsten, zoals bordjes uit atoomkelders van afbraakpanden in de voormalige Sovjet-Unie, sierden de tentoonstelling in Stroom. Uit deze voorbeelden blijkt dat informatieborden om verwarring te voorkomen het beste op meerdere niveaus kunnen communiceren. De uiteindelijke informatieborden uit 'A Safe Place' zijn behalve van een pictogram dan ook voorzien van een tweetalige tekst, Engels en de lokale taal. De flexibiliteit van het raamwerk waarin het uiteindelijke pictogram gepresenteerd wordt maakt 'A Safe Place' tot een uniek pro-

ject. De rampenpictogrammen zijn af te drukken op handzame bordjes van polypropyleen, metalen verkeersborden of banieren van textiel. Daarnaast oppert Derk Dumbar de invoering van het systeem in samenwerking met telefoonfabrikanten, zodat ook geavanceerde cell broadcast-technieken ingezet kunnen worden om (potentiële) slachtoffers per mobiele telefoon te bereiken. Op de vraag of hun systeem ook in de praktijk zal worden ingevoerd reageren de ontwerpers uiterst voorzichtig. Derk Dumbar gelooft in ieder geval in de kracht van het plan zoals het er nu ligt: "Er hoeven geen ellenlange rapporten meer over geschreven te worden." - mdr